

Nr 25

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder till främjande av sparandet m. m.

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

A) de likalydande motionerna I: 117 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 143 av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte antaga följande

1) Förslag

till

förordning om bostadssparande

Häriigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som under ett eller flera av åren 1960—1965 insätter medel i bank eller annan penninginrättning å särskilt konto för bostadsanskaffning (bostadskonto) må åtnjuta uppskov med taxering till kommunal och statlig inkomstskatt för vad sålunda insatts efter vad nedan sägs.

2 §.

Uppskov enligt 1 § må äga rum för ett belopp av tillhopa högst 6 000 kronor under nämnda period, dock att för äkta makar beloppet må utgöra sammanlagt 12 000 kronor.

3 §.

Å bostadskonto insatta medel skola vara avsedda för förvärv av eget hem eller för gäldande av insats i bostadsrättsförening. Den omständigheten att bostaden är förenad med utrymme för ägarens yrkesverksamhet skall ej utgöra hinder för uppskov, som i 1 § sägs, under förutsättning att bostadsändamålet prövas vara det väsentliga, ej heller den omständigheten att bostaden är uppförd å jordbruksfastighet.

4 §.

Belopp, för vilket uppskov med taxeringen erhållits, skall upptagas som intäkt av tillfällig förvärvsverksamhet för det beskattningsår, då uttag från bostadskonto sker, såvida icke de uttagna medlen under beskattningsåret

använts för ändamål som i 3 § sägs, i vilket fall skattebefrielse skall äga rum.

Å bostadskonto insatta medel, som icke uttagits före utgången av år 1970, skola upptagas till beskattning vid 1971 års taxering.

5 §.

Bank eller annan penninginrättning, som mottagit insättning på bostadskonto, har att varje år före den 1 februari underrätta taxeringsnämnd i vederbörandes hemortskommun om sammanlagda beloppet av under nästföregående kalenderår verkställd insättning å bostadskonto eller utbetalning från sådant konto.

6 §.

Kungl. Maj:t äger meddela de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpning av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1961.

2) Förslag

till

*lag angående ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928
(nr 370)*

Härigenom förordnas att till 46 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) skall fogas ett fjärde moment av nedanstående lydelse.

46 §.

4 mom. Har skattskyldig, som är ägare av annan fastighet, inrättad till bostad åt en familj jämte personliga tjänare (enfamiljsfastighet) eller två familjer jämte personliga tjänare (tvåfamiljsfastighet), eller som innehar lägenhet med bostadsrätt, under beskattningsåret verkställt amortering av skuld å sådan fastighet eller sådan lägenhet till ett belopp överstigande 1,5 procent av fastighetens taxeringsvärde eller, beträffande bostadsrättslägenhet, den del av fastighetens taxeringsvärde som belöper å lägenheten, må han i hemortskommunen åtnjuta avdrag för överstigande amortering, dock högst med ett belopp av 700 kronor — jämte i förekommande fall 200 kronor för ettvarit hemmavarande barn under 16 år — och endast i den mån den sammanlagda amorteringen icke motsvaras av en minskning under beskattningsåret av den skattskyldiges eller dennes makes sammanlagda hos banker och andra penninginrättningar innestående medel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961; dock att äldre bestämmelser skola gälla i fråga om 1961 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1961 eller tidigare år.

B) de likalydande motionerna I: 278 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 511 av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsamt utredning och framläggande av förslag rörande olika åtgärder till främjande av långsiktigt sparande i egen rörelse, sparande i egen fastighet och annat bostadssparande, amorteringssparande, aktiesparande, sparande på pensionskonto i bank eller annan kreditinrättning och andra former av frivilligt sparande av betydelse för ålderdoms-, invalid- och efterlevandeförsörjningen i enlighet med motionernas syfte»;

C) de likalydande motionerna I: 417 av herr *Lundström m. fl.* och II: 526 av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att förslag framläggas för årets höstsession om skattelättnad för sparande och extrainkomster i enlighet med i motionerna angivna grunder; samt

D) de likalydande motionerna I: 404 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 513 av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari bl. a. hemställts att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

lag angående ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928
(nr 370)

Härigenom förordnas att 39 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) skall erhålla följande ändrade lydelse.

39 §.

3 mom. Fysisk person, som haft intäkt varom i 38 § 1 mom. förmåles, äger, där bruttointäkten överstiger sammanlagda beloppet av de i 1 mom. avsedda kostnaderna, utöver avdrag för dessa kostnader åtnjuta extra avdrag med 300 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med den andra maken, må nu avsett avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 600 kronor. I den mån intäkten utgör avkastning av aktier eller andelar i ekonomisk förening må det extra avdraget ökas med 200 kronor eller, om den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med den andra maken, med 400 kronor. I intet fall må dock skattskyldig åtnjuta extra avdrag med högre belopp än som svarar mot skillnaden mellan bruttointäkten och summan av de i 1 mom. avsedda kostnaderna.

(Se vidare anvisningarna.)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961; dock att äldre bestämmelser skola gälla i fråga om 1961 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1961 eller tidigare år.

Såvitt avser de likalydande motionerna I: 404 och II: 513 har utskottet i detta sammanhang endast upptagit det yrkande, som ovan återgivits. I övrigt behandlas dessa motioner av utskottet i annat sammanhang.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 143 (II: 66), II: 511, II: 513 och II: 526.

I enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 oktober 1958 har chefen för finansdepartementet tillkallat utredningsmän med uppdrag att verkställa utredning rörande ytterligare åtgärder för att stimulera det personliga sparandet. Av direktiven för utredningen må här återges följande.

Ett flertal initiativ för att åstadkomma ett stegradt personligt sparande har redan tagits både av statsmakterna och av privata institutioner och sammanslutningar. Här kan nämnas ungdomens organiserade lönsparande, som pågått sedan slutet av 1940-talet och som är föremål för särskild stimulans genom den vinstutlottning vartill riksdagen beviljar medel. En intensifierad kampanj för detta lönsparande inleddes under fjolåret. I ett flertal sparinstituts regi pågår vidare sedan en tid tillbaka ett organiserat bostads- och aktiesparande. Möjligheten att öka bostadssparandet genom snabbare amorteringar prövas i den nu pågående kreditmarknadsutredningen. I sammanhanget bör också nämnas den i fjol beslutade höjningen av skatteavdraget för kapitalinkomster.

De redan företagna åtgärderna kan emellertid behöva kompletteras i olika avseenden. Jag vill i detta sammanhang erinra om att bevillningsutskottet med anledning av flera i ämnet väckta motioner vid 1957 års riksdag hemställde, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en utredning rörande åtgärder för att stimulera sparandet (betänkande nr 32). Utredningens uppgift angavs skola vara att undersöka lämpligheten av och möjligheterna för att uppmuntra nysparande. Som exempel härpå nämndes skattefria insättningar på sparkonto och stimulans av olika typer av målsparande, t. ex. bostadssparande. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen (skr. nr 180/1957).

Frågan om ytterligare sparstimulerande åtgärder torde nu böra allsidigt och förutsättningslöst utredas av särskilda sakkunniga. Olika alternativ bör övervägas — utländska förebilder kan härvid eventuellt vara till hjälp — och de tekniska förutsättningarna för deras genomförande närmare studeras. Allsidigheten i utredningen innebär bl. a. också att de samhällsekonomiska och statsfinansiella konsekvenserna av de olika förslagen om möjligt kartlägges. Med hänsyn till statsfinansernas ansträngda läge måste gränsen för sparfrämjande åtgärder via skattepolitiken under alla förhållanden dragas ganska snävt. Därtill kommer, att åtgärder av denna art är förenade med svårbemästrade problem. Det måste nämligen beaktas, att dylika åtgärder kan beröra ett mycket stort antal skattskyldiga och att redan av denna anledning tekniskt invecklade anordningar knappast kan komma i fråga.

Frågan om främjande av sparande i skilda former genom lättnader vid beskattningen har vid åtskilliga tillfällen varit föremål för riksdagens behandling. Senast prövades frågan av 1959 års riksdag i anledning av motionsyrkanden av i huvudsak samma innebörd som de, vilka nu föreligger i motionerna I: 117 och II: 143. I betänkande nr 18 avstyrkte bevillningsutskottet motionerna under erinran om att den av 1957 års riksdag begärda utredningen rörande åtgärder för att stimulera sparandet under hösten 1958 igångsatts. Det kunde förväntas att de i motionerna framförda förslagen till stimulans av sparandet skulle komma att prövas av utredningen. Enligt utskottets uppfattning borde denna prövning avvaktas innan definitiv ställning togs till frågan om förslagen borde genomföras.

Av innehållet i de *förevarande motionerna* må här återges följande.

Såsom skäl för yrkandet i *motionerna I: 117 och II: 143* anföres i motionen II: 66 att pågående avveckling av det statliga generella stödet till egnahemsbebyggelse bör kombineras med åtgärder som möjliggör för de människor, som önskar anskaffa eget hem, att själva spara ihop erforderligt kapital härför. I överensstämmelse med föregående år framförda förslag till främjande av egnahemssparande förordas därför rätt till avdrag i deklarationen för den som gör avsättningar till ett särskilt bostadskonto intill ett belopp av 6 000 kr. (för äkta makar 12 000 kr.) under loppet av 6 år. Därest de avsedda medlen används för byggande av egnahem eller anskaffande av bostadsrättslägenhet skall skattebefrielsen bli definitiv. Motionärerna förordar även skattefrihet för visst sparande i form av »överamorteringar» beträffande egnahem eller bostadsrättslägenhet. Såsom »normal amortering» betecknas därvid 1,5 % av taxeringsvärdet. Det högsta belopp per år som härvid bör få dras av i deklarationen bör för barnlös skattskyldig vara 700 kr. med tillägg av 200 kr. för vart och ett förekommande barn under 16 år.

I *motionerna I: 278 och II: 511* uttalas att enligt nuvarande bestämmelser sparande i eget hem, i egen rörelse o. d. är missgynnadt i skattehänseende i förhållande till sparande i form av försäkringar. Denna olikhet i sparandets villkor har blivit ännu mer markerad, sedan den obligatoriska tilläggspensioneringen genomförts. Motionärerna anser därför att det bör skapas möjlighet till skattefri avsättning av visst begränsat belopp av inkomsten i egen fastighet och egen rörelse. Dessa medel bör ligga som en pensionsfond i fastigheten och rörelsen. Då många människor, inte minst jordbrukare, villaägare och småföretagare, har möjlighet att spara endast genom amorteringar av skulder, är det angeläget att amorteringssparande till visst begränsat belopp stimuleras genom rätt till avdrag vid beskattningen. Även övriga former av frivilligt sparande för ökad trygghet bör främjas genom skattefrihet intill visst belopp, såsom bostadssparande även av annat slag än nyss nämnts, sparande på särskilt pensionskonto i bank eller annan kreditinrättning, aktiesparande o. d.

I motionerna I: 417 och II: 526 framhålles, att en av de angelägnaste uppgifterna på skatteområdet är att genomföra sådana reformer, som inom ramen för en sänkning av skattetrycket kan verka särskilt befrämjande på sparande och arbetsvilja. Skatte- och budgetpolitiken bör reformeras så att det blir mera lönande att arbeta och spara. Ett viktigt led i en sådan i verklig mening produktions- och framstegsvänlig politik skulle utgöras av att skattelättnader på ett för den enskilde direkt och påtagligt sätt kunde beredas för sparande och inkomster av extra arbete. Denna tanke leder fram till det från motionärernas sida tidigare framförda förslaget om skattefrihet — upp till visst maximibelopp — för medel som insättes på särskilda sparkonton. Enligt motionärernas mening bör en förordning om skattesparkonton kunna antagas av riksdagen som ett provisorium i avvaktan på resultatet av utredningen om sparstimulerande åtgärder. Beträffande den närmare utformningen av en sådan förordning får utskottet hänvisa till den vid motionen II:526 fogade bilagan och den kommentar därtill som återfinnes i nämnda motion.

Utskottet

Syftet med de motioner, som behandlas i förevarande sammanhang, är att genom särskilda avdrag vid beskattningen främja sparandet eller förvärvande av extrainkomster.

Vad först angår motionerna I: 117 och II: 143 framställs däri yrkanden om lagstiftning medförande viss skattefrihet för bostadssparande och egnahemssparande, vilken skattefrihet avses skola medges vid sidan av det generella s. k. sparavdraget om högst 300 kronor för ensamstående och 600 kronor för gifta. I motionerna I: 404 och II: 513 återigen yrkas sådan ändring i kommunalskattelagen, att aktiesparande i viss omfattning blir fritt från beskattning. I anledning härav vill utskottet erinra om att motsvarande yrkanden prövades senast av förra årets riksdag. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 18 avstyrkte bevillningsutskottet yrkandena under erinran om att den av 1957 års riksdag begärda utredningen om åtgärder för att stimulera sparandet igångsatts under hösten 1958. Det kunde förväntas att de ifrågavarande förslagen till stimulans av sparandet skulle komma att prövas av utredningen. Enligt utskottets uppfattning borde denna prövning avvaktas innan definitiv ställning togs till frågan om förslagen skulle genomföras.

Sedan frågan behandlats vid fjolårets riksdag har, såvitt utskottet kunnat finna, intet inträffat som bör föranleda att den av 1959 års riksdag intagna ståndpunkten beträffande förslagen om bostads-, egnahems- och aktiesparande frångås. På grund härav avstyrker utskottet motionerna I: 117 och II: 143 samt motionerna I: 404 och II: 513.

I motionerna I: 417 och II: 526 hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att förslag framlägges till höstsessionen om rätt till viss

skattelättnad vid insättning av medel å särskilt sparkonto. I motionerna I: 278 och II: 511 förordas en skyndsamt utredning rörande åtgärder till främjande av sparande i olika former.

Den förut angivna utredningen om sparstimulerande åtgärder har enligt erhållna direktiv att överväga även sådana möjligheter att stimulera sparandet, som anvisats i de nämnda motionerna. Då enligt vad som framgår av årets riksdagsberättelse utredningen har för avsikt att avsluta sitt arbete under innevarande år, talar övervägande skäl för att resultatet av dess arbete avvaktas innan ytterligare åtgärder på detta område vidtas. Utskottet anser sig därför icke heller kunna tillstyrka bifall till motionerna I: 278 och II: 511 eller I: 417 och II: 526.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 117 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 143 av herr Hjalmarson m. fl.;

2) de likalydande motionerna I: 278 av herr Bengtson m. fl. och II: 511 av herr Hedlund m. fl.;

3) de likalydande motionerna I: 404 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 513 av herr Hjalmarson m. fl., i den del motionerna behandlas i detta betänkande; samt

4) de likalydande motionerna I: 417 av herr Lundström m. fl. och II: 526 av herr Ohlin m. fl.,

i den mån motionerna icke kan anses besvarade genom vad utskottet anför, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 mars 1960

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Spetz, Jansson, Gustaf Elofsson*, fröken Ranmark, herrar Söderquist, Oscar Carlsson och Torsten Mattsson*; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Nilsson i Svalöv, Kollberg, Allard, Vigelsbo, Magnusson i Borås*, Wiklund*, Gustafson i Göteborg, fru Eriksson i Stockholm och herr Andersson i Essvik.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Hagberg, Spetz, Gustaf Elofsson, Söderquist, Torsten Mattsson, Nilsson* i Svalöv, *Kollberg, Vigelsbo, Magnusson* i Borås och *Gustafson* i Göteborg, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse.

En av de angelägnaste uppgifterna för närvarande på skatteområdet är att genomföra sådana reformer, som inom ramen för en sänkning av det samlade skattetrycket, det direkta och det indirekta, kan verka särskilt befrämjande på sparande och arbetsvilja och på olika sätt underlätta människornas strävanden att skapa sig ökad trygghet för framtiden.

För många människor framstår sparande i form av försäkringar som den bästa vägen till dylik trygghet. För vissa grupper är sparande i annan form av stor betydelse för ålderdoms-, invalid- och efterlevandeförsörjningen. För jordbrukare och andra företagare är pensionering inom den egna rörelsen i regel en lämplig form.

Skattefrihet — upp till visst maximibelopp — för medel, som insättes på särskilda s. k. sparkonton är en metod, som diskuterats under senare år och som enligt utskottets mening nu bör kunna genomföras efter en kortare utredning av teknisk art. Systemet synes kunna vara av värde både i fråga om bostadssparande och beträffande beskattningen i samband med extra inkomster. Det kan nämligen förutsättas, att det för den enskilde i allmänhet är lättare att spara av extrainkomster än av ordinarie inkomst.

Bostadssparandet är av väsentlig betydelse. I årets statsverksproposition föreslås en ytterligare åtstramning för egnahemsägarna genom borttagande av den räntefria stående delen. Denna i och för sig från statsfinansiell och bostadspolitisk synpunkt riktiga utveckling ställer ökade krav på enskild kapitalinsats eller arbetsinsats av egnahemsbyggaren. Den pågående avvecklingen av det statliga generella stödet till egnahemsbebyggelse bör därför kombineras med åtgärder, som möjliggör för de människor, som önskar anskaffa ett eget hem, att själva spara ihop erforderligt toppkapital härför.

De ökade produktiva investeringar, vilka, icke minst med hänsyn till integrationssträvandena på den internationella handels område, erfordras för framtiden, ställer likaledes krav på vidgat frivilligt sparande, exempelvis aktiesparande, vilket bör uppmuntras på ett skäligt sätt.

Över huvud bör reformpolitiken på detta fält bedrivas så att det göres mera lönande att arbeta och spara. Åtgärderna bör vidare utformas så, att de främjar ett mera långsiktigt sparande, vilket är samhällsekonomiskt fördelaktigt.

Detaljerade förslag om dylika reformer, vilka i avvaktan på en allmän översyn av skattesystemet utan tidsutdräkt synes kunna genomföras, har framlagts i de i det föregående redovisade, likalydande motionerna I: 117 och II: 143, I: 404 och II: 513, I: 417 och II: 526 samt I: 278 och II: 511.

Visst inkomstbortfall för statsverket blir givetvis följden av ett genom-

förande i större eller mindre omfattning av de här ifrågasatta, sparstimulerande åtgärderna. Detta bör mötas genom besparingar i statsutgifterna. Det kortfristiga inkomstbortfallet för det allmänna torde dock på längre sikt mer än väl komma att uppvägas av den förstärkning av folkhushållets ekonomi, som de sparade beloppen representerar.

Den av 1957 års riksdag begärda utredningen om åtgärder för att stimulera sparandet har igångsatts under hösten 1958. Utredningen har enligt erhållna direktiv att överväga även sådana möjligheter att stimulera sparandet, som antytts i de nämnda motionerna. Enligt vad som framgår av årets riksdagsberättelse har utredningen för avsikt att avsluta sitt arbete under innevarande år.

Under åberopande av vad sålunda anförts och med hänsyn till ärendets angelägna natur får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 117 och II: 143, I: 278 och II: 511, I: 404 och II: 513 samt I: 417 och II: 526 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ger utredningen om sparstimulerande åtgärder i uppdrag att *dels* med särskilt beaktande av vad i motionerna anförts utarbeta förslag till främjande av det frivilliga sparandet genom lättnader vid beskattningen och *dels* framlägga nämnda förslag å sådan tid, att proposition i ämnet kan föreläggas riksdagen vid innevarande års höstsession.